Statens forurensningstilsyn
Norwegian Pollution Control Authority

Utslippskvoter for klimagasser

2318
2007

Fakta om kvotesystemet for klimagasser

Fra 2008 blir det norske kvotesystemet for klimagasser utvidet og tilknyttet EUs kvotesystem. Her får du en kort innføring i systemet for handel med klimakvoter.

Fra 2008 utvides kvotesystemet til å omfatte om lag 40 prosent av Norges totale klimagassutslipp. (Foto: SFT)

Kvoter er betegnelsen på fritt omsettelige tillatelser til utslipp av klimagasser. Én kvote tilsvarer utslipp av ett tonn karbondioksid (CO_2).

Slik fungerer kvotesystemet
Norske myndigheter fastsetter den totale utslippsmengden av klimagasser som virksomheter i kvotesystemet har lov til å slippe ut i en viss periode. Kvotene tildeles gratis og/eller de auksjoneres ut til virksomhetene.

Virksomheter i kvotesystemet må hvert år innlevere en rapport til Statens forurensningstilsyn (SFT) som dokumenter utslippet det foregående året. Samtidig må de levere kvoter tilsvarende utslippene. Har noen hatt høyere utslipp enn tildelt kvotemengde, må de kjøpe kvoter i markedet. Virksomheter som har redusert sine utslipp, kan tilsvarende selge sitt overskudd av kvoter i markedet. Et velfungerende kvotesystem med fritt omsettelige kvoter stimulerer til at utslippsreduksjonene gjennomføres der de er rimeligst.

Disse omfattes av det nasjonale kvotesystemet
Kvotesystemet i perioden 2008–2012 vil dekke om lag 40 prosent av Norges totale klimagassutslipp. Følgende bransjer omfattes:

- energianlegg (over 20 MW)
- raffinering av mineralolje
- røsting og sintring av jernmalm
- produksjon av støpejern og stål

- sement og kalkproduksjon
- glass, glassfiber og keramiske produkter
- treforedling
- kunstgjødselproduksjon
- offshore petroleumsvirksomhet

Til forskjell fra den første perioden 2005-2007, vil kvotesystemet fra 2008 omfatte CO_2-utslipp fra all fossil brensel, også de utslippene som i dag er belagt med CO_2-avgift. Dette betyr for eksempel at utslipp fra offshore petroleumsaktivitet er inkludert.

Kvoteplikten gjelder likevel ikke utslipp fra forbrenning av biomasse, farlig avfall og avfall som er belagt med sluttbehandlingsavgift.

Utvidelse av det norske kvotesystemet
Både EUs kvotehandelsdirektiv og den norske klimakvoteloven åpner for at landene kan inkludere andre sektorer og gasser enn de som er nevnt foran. Regjeringen har planlagt å inkludere prosessutslipp av lystgass (N2O) fra mineralgjødselproduksjon. Det kan også bli aktuelt å utvide kvotesystemet til å inkludere andre deler av prosessindustrien.

Kobling til EUs kvotesystem
I 2008 skal Norge bli en del av EUs kvotehandelssystem. Da vil kvoter utdelt av nasjonale myndigheter innenfor EU (EUA-kvoter) også være gyldige i Norge, og norske bedrifter kan selge kvoter i EUs marked.

Ulike kvotetyper i Kyotoprotokollen
Kyotoprotokollen skal bidra til at en rekke land reduserer utslippene av klimagasser. Protokollen åpner for at landene kan innfri sine forpliktelser ved å kjøpe kvoter fra andre land, som et supplement til tiltak innenlands. Denne fleksible mekanismen omfatter kjøp av kvoter fra andre industriland med utslippsforpliktelse, kalt "assigned amount units" (AAU-kvoter).

Landene kan også kjøpe kvoter fra prosjekter under Den grønne utviklingsmekanismen (CDM), kalt "certified emission reductions" (CER-kvoter). Kvoter fra skogprosjekter i industriland benevnes som "removal units" (RMU-kvoter) og kvoter fra utslippsreduserende prosjekter mellom to industriland som "emission reduction units" (ERU-kvoter). Felles for alle kvotetypene er at én kvote tilsvarer utslipp av ett tonn CO_2.

Tildeling av vederlagsfrie kvoter
Den norske staten vil både dele ut vederlagsfrie kvoter og avholde auksjoner for kvotesalg. I perioden 2008-2012 tildeles kvotepliktig landbasert industri vederlagsfrie kvoter tilsvarende 87 prosent av gjennomsnittsutslippene fra energibruk i 1998–2001. Kvotepliktige prosessutslipp tildeles vederlagsfrie kvoter tilsvarende 100 prosent av gjennomsnittsutslippene i 1998-2001.

Det vil ikke bli tildelt vederlagsfrie kvoter til petroleumsinstallasjoner offshore. Denne sektoren må kjøpe kvoter for hele utslippet.

Nye virksomheter etablert etter 2001 vil ikke bli tildelt kvoter vederlagsfritt. Det vil imidlertid bli avsatt kvoter for vederlagsfri tildeling til nye gasskraftverk som skal basere seg på CO_2-håndtering, og til høyeffektive kraftvarmeverk med konsesjon. Det vil bli utarbeidet egne regler for bruken av denne kvotereserven i løpet av høsten 2007.

Vederlagsfrie kvoter tildeles for alle

Petroleumsvirksomhet offshore vil bli omfattet av kvotesystemet fra 2008. Det vil ikke bli tildelt vederlagsfrie kvoter til petroleumsinstallasjoner offshore. Denne sektoren må kjøpe kvoter for hele utslippet. (Foto: SFT)

årene i perioden 2008-2012 eller for de årene virksomheten er kvotepliktig. Utdelingen skjer hvert år senest 28. februar ved at kvotene overføres til bedriftens konto i kvoteregisteret. Dersom en bedrift legges ned midt i perioden vil ikke de gjenstående utdelingene finne sted. Kvoter som allerede er delt ut vil ikke bli krevd tilbake.

Eierne av en bedrift som for eksempel legger ned virksomheten i juni 2008 får beholde kvotene som er delt ut for 2008, men ikke gratiskvotene for 2009, 2010, 2011 og 2012.

Kvoter og CO_2-avgift
Det legges opp til å fjerne CO_2-avgiften for landbasert industri som får kvoteplikt i perioden 2008-2012, men dette må avklares i forhold til EØS-avtalens regelverk om offentlig støtte.

CO_2-avgiften for petroleumsinstallasjoner offshore vil bli redusert, slik at den samlede utslippskostnaden med CO_2-avgift og kjøp av kvoter blir videreført på tilnærmet dagens nivå.

Handel med kvoter
Kvotehandel kan skje direkte mellom to parter, eller man kan kjøpe og selge kvoter via meglere, banker eller andre etablerte markedsplasser. Handel med kvoter mellom to parter forutsetter at partene har en konto i et kvoteregister. Kvotene overføres fra selgers til kjøpers konto. Prisen avtales av partene.

Både privatpersoner, frivillige organisasjoner, store og små foretak kan handle med kvoter på lik linje med kvotepliktige virksomheter. SFT arbeider nå med et system for å gjøre slike kvotekjøp enklest mulig. Systemet vil bli lansert i løpet av første halvår 2008.

Registrering
All omsetning i kvotesystemet registreres i et kvoteregister. Det norske kvoteregisteret administreres av Statens forurensningstilsyn (SFT).

Alle virksomheter som omfattes av det norske kvotesystemet har fått opprettet en konto i kvoteregisteret av SFT. Privatpersoner, organisasjoner og andre foretak får opprettet en konto etter søknad. Alle transaksjoner går via en sentral logg som sjekker og kontrollerer at overføringen er i henhold til EUs og Kyotoprotokollens regelverk.

Registeret blir tilgjengelig på internett og vil på mange måter framstå som en nettbank.

Pris
Prisen på en klimakvote blir avgjort av markedet og bestemmes av tilbud og etterspørsel. Prisen vil blant annet avhenge av hvor mange kvoter som deles ut og hvor billig de kvotepliktige bedriftene klarer å redusere utslippene.

Kvoteprisen vil også påvirkes av hvordan Kyotoprotokollens fleksible mekanismer utnyttes (for eksempel Den grønne utviklingsmekanismen - CDM), samt prisutviklingen på verdens råvare- og drivstoffmarkeder. Oppdaterte markedspriser finner man blant annet på www.nordpool.no

Oppgjør
Kvotepliktige bedrifter skal hvert år innen 1. mars levere en rapport om kvotepliktige utslipp det foregående året. Rapporten skal dokumentere at utslippene er beregnet og målt i henhold til reglene i klimakvoteforskriften. SFT kontrollerer og godkjenner rapporten innen 1. april.

Oppgjør skal finne sted innen senest 1. mai. Innen denne datoen må bedriften ha skaffet tilveie eventuelle manglende kvoter og ha overført kvoter tilsvarende sine utslipp til Statens oppgjørskonto i kvoteregisteret. Dersom bedriften ikke kan gjøre opp for seg, kan SFT ilegge et overtredelsesgebyr.

Ulike klimagasser

Kyotoprotokollen omfatter også andre klimagasser enn CO_2, som for eksempel metan (CH_4), lystgass (N_2O) og perfluorkarboner (PFK).

Disse klimagassene har forskjellig drivhusvirkning. Derfor brukes klimagassenes globale oppvarmingspotensial (GWP) som felles valuta. CO_2 har GWP-verdien 1, mens for eksempel N_2O har en GWP-verdi på 310. Ett tonn N_2O utgjør dermed 310 kvoter.

Vindmøller produserer grønn energi i Kina. Gjennom den grønne utviklingsmekanismen kan industriland investere i prosjekter som reduserer utslippene i utviklingsland. (Illustrasjonsfoto: iStockphoto)

Den grønne utviklingsmekanismen

CDM er en forkortelse for Clean Developement Mechanism. På norsk kalles det for Den grønne utviklingsmekanismen.

CDM innebærer at industriland med forpliktelser under Kyotoprotokollen investerer i prosjekter som bidrar til reduserte klimagassutslipp og en bærekraftig utvikling i et utviklingsland som ikke har forpliktelser. Private selskaper og organisasjoner kan også investere i og gjennomføre slike prosjekter.

For å bli godkjent som et CDM-prosjekt må det dokumenteres at prosjektet ikke ville blitt gjennomført uten CDM-mekanismen. Prosjektplanen skal kontrolleres av en uavhengig tredjepart før den kan godkjennes av Kyotoprotokollens styre for CDM. Når prosjektet er påbegynt skal det overvåkes og godkjennes av et uavhengig organ. Organet kontrollerer at prosjektet gir reelle utslippsreduksjoner i samsvar med prosjektplanen. CDM-styret utsteder deretter CER-kvoter til investoren(e).

Et land kan bruke CER-kvoter til å oppfylle deler av sine utslippsforpliktelser under Kyotoprotokollen. Også virksomheter i EU kan bruke CER-kvoter, men denne bruken er begrenset til mellom 10 og 20 prosent av de kvotepliktige utslippene. Regjeringen har nå signalisert at den ønsker å begrense adgangen til bruk av CER-kvoter på tilsvarende måte som i EU.

Les mer
Informasjon om kvotesystemet, søknadsfrister, søknadspapirer og veiledning for bedrifter som omfattes av kvotesystemet finnes på **www.sft.no/co2kvoter**

Statens forurensningstilsyn (SFT)
Postboks 8100 Dep
032 Oslo
Besøksadresse: Strømsveien 96

Telefon: 22 57 34 00
Telefaks: 22 67 67 06
E-post: postmottak@sft.no
Internett: www.sft.no